Euroopa Liidu
Teataja

ET
C-seeria

C/2025/3173

20.6.2025

Euroopa Regioonide Komitee perspektiivarvamus – „Euroopa ookeanipakt“

(C/2025/3173)

Pearaportöör: Mätta IVARSSON (SE/Rohelised), Skåne piirkonnavolikogu liige

POLIITIKASOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE (edaspidi „komitee“)

1. väljendab heameelt Euroopa Komisjoni algatuse üle ELi ookeanipoliitika sidususe suurendamiseks. Komitee toonitab, et kindlustamaks Euroopa positsioon merendusjõuna ja kasutada ookeanide pakutavaid võimalusi, peaks Euroopa ookeanipakt käsitlema kestlikkuse erinevaid mõõtmeid: ookeanide kaitse ja taastamine, sinise majanduse kestlik areng, merealased teadmised ja teadusuuringud, kohapealse olukorraga arvestav ookeanide majandamine ning kodanike heaolu rannikualadel ja muudes ookeanidega seotud piirkondades. Komitee rõhutab, et ookeanide terviklik majandamine sõltub ka mitmetasandilise valitsemise raamistikust, iseäranis kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tihedast kaasamisest ning vajadusest hõlmata maismaal toimuvat tegevust, mis mõjutab ookeanide seisundit;

2. rõhutab, et need prioriteedid peavad olema omavahel seotud, et kaitsta ookeanikeskkonda, toetada vastupidavat ja konkurentsivõimelist majandust ning tagada kohalike ja piirkondlike kogukondade heaolu rannikualadel ja mujal ning tunnistama, et neist paljude pikaajaline heaolu ja jõukus sõltuvad ookeanide heast seisundist. Lisaks on vaja tagada rannikukogukondade, väikesemahulise kalapüügiga tegelevate kogukondade ja teiste sidusrühmade aktiivne osalemine ookeanidega seotud otsuste tegemisel ning vähendada inimeste ja kõnealuste kalandusega tegelevate kogukondade haavatavust ookeanide seisundi halvenemise ja loodusõnnetuste ning keskkonnaseisundi inimtekkelise halvenemise mõjude suhtes, k.a nende rannikualade elanike võimalike elatusallikate kadumine;

3. rõhutab, et hea keskkonnaseisundi saavutamine merestrateegia raamdirektiivi kohaselt on väga oluline, sest merekeskkonna hea seisund toetab majanduslikku stabiilsust ja aitab leevendada kliimamuutuste mõju Euroopa rannikualadele, nagu on tõstetud esile Euroopa Keskkonnaameti 2024. aasta Euroopa kliimariskide hindamisel ([1]);

4. hindab Euroopa Komisjoni otsust algatada uus poliitikatsükkel, valmistades selleks ette uue Euroopa ookeanipakti. See näitab tema valmisolekut võtta ookeanidega seoses kasutusele strateegiline ja terviklik lähenemine. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles teavitama korrapäraselt pakti rakendamisest ning koostama paktiga kaasnevate kohustustega seotud tegevuskava;

5. juhib tähelepanu rahastamispuudujäägile, mis avaldab mõju merendust puudutavale tegevusele ning kutsub üles tagama piisava rahastamise õiglaseks üleminekuks vähese mõjuga ja taastavale meremajandusele, mereökosüsteemide tõhusaks kaitsmiseks ja taastamiseks ning teadusuuringuteks. Komitee on seisukohal, et pakt peaks aitama kaasa uuenduslike rahastamismehhanismide ja stiimulite loomisele kestlike tavade rakendamiseks;

6. rõhutab, et järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames tuleks eraldada asjakohaseid rahastamisvahendeid, mis peaksid vastama erinevatele kohalikele sotsiaal-majanduslikele struktuuridele. See eeldab tervikliku mitmetasandilise valitsemise mudeli väljatöötamist nende vahendite haldamiseks riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste osalusel;

7. tuletab meelde ELi maapiirkondade pikaajalise visiooni ([2]) väljatöötamisel saadud kogemusi ning rõhutab vajadust tagada ranniku- ja sisepiirkondade vastastikku kasulike seoste integreerimine kõikidesse ELi poliitikameetmetesse ning kasutada seejuures maksimaalselt ära ranniku- ja sisepiirkondade tugevat vastastikust sõltuvust;

([1]) Euroopa Keskkonnaameti aruanne 01/2024, „European Climate Risk Assessment“.
([2]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „ELi maapiirkondade pikaajaline visioon“ (ELT C 270, 13.7.2022, lk 18).

Terviklik lähenemine ookeanide majandamisele

8. rõhutab, et heas seisundis ookeanid on ELi, selle liikmesriikide, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning ELi kodanike jaoks väga tähtsad, sest need säilitavad elurikkust, edendavad majandust, toetavad heaolu ja on mereökosüsteemide kestliku majandamise eelduseks ning aitavad seeläbi kaasa toidualasele sõltumatusele. Komitee on seisukohal, et ookeanide ja inimeste vahel on mitmesugune vastastikune mõju ning ookeanid on üliolulised keskkonna, majanduse, kultuuri, strateegia ja vaba aja veetmise seisukohast;

9. väljendab heameelt asjaolu üle, et komisjon soovib strateegiliselt arendada ookeanidele suunatud lähenemisviisi, püüdes suurendada sidusust ja koostoimet eri eesmärkide, vahendite, poliitikameetmete ja prioriteetide vahel, mis hõlmavad järgmist:

a) ELi üldised keskkonnaeesmärgid, nagu on kirjeldatud Euroopa rohelises kokkuleppes ning määratletud ELi ja liikmesriikide rahvusvahelistes kohustustes, Draghi aruandes plaanitud Euroopa suurem konkurentsivõime ning Niinistö aruandes kavandatud Euroopa tsiviil- ja kaitsevalmidus;

b) Euroopa poliitilise mõjuvõimu valdkonnad, sealhulgas ookeanidiplomaatia ning ookeanide tugevdatud rahvusvahelise ja piirkondliku majandamise edendamine;

c) valdkondlik poliitika, nagu ühine kalanduspoliitika, sinine majandus, ELi ookeanialaste teadusuuringute ja innovatsiooni strateegia ning kliimakohanemise kava;

juhib tähelepanu sellele, et eespool nimetatud terviklik lähenemine on võetud kasutusele üleilmses kontekstis, kus riigid käsitavad ookeane maa-aladena ja ookeanide üle peetakse territoriaalseid vaidlusi. Komitee rõhutab sellest tulenevalt, et ookeanipakt peaks hõlmama ka neljandat elementi, nimelt järgmist:

d) suurema tähelepanu pööramine vaidlusalustele mereressurssidele ning ookeanide suuremale geostrateegilisele tähtsusele mitmepoolses ja killustatud maailmas. See on kooskõlas vajadusega suurendada „maismaa- ja merevälispiiril asuvate […] alade […] [vastupanuvõimet] geograafiliste väravatena Euroopa Liitu ELi julgeoleku ja vastupanuvõime seisukohast“ ([3]). Komitee rõhutab, et need uued geopoliitilised ohud põhjendavad vajadust tagada nõuetekohane mereala ruumiline planeerimine eri tegevuste vahel ja vältida nn ruumilist kitsikust;

e) majandamisraamistike parandamine koos ülemaailmsel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil koordineeritavate mehhanismidega, et tagada ökosüsteemide integreeritud majandamine ja rannikualade elanike kaitse;

10. rõhutab, et heas seisundis ookeanid on meretööstuse pikaajalise majandusliku potentsiaali maksimeerimise alus. Mereökosüsteemide kaitse ja säästev majandamine peab olema pakti keskmes, sest heas seisundis ökosüsteemid on olulised tootlikkuse, vastupanuvõime ja tulevase arengu tagamiseks merest sõltuvates sektorites;

11. juhib tähelepanu sellele, et terviklik lähenemine ei tähenda ühtset üldist poliitikat, mida kohaldatakse vahet tegemata kõigis piirkondades, võtmata hoolikalt arvesse kohalikke erinevusi. Selle asemel peab see kajastama piirkondlike ja kohalike kogukondade mitmesuguseid vajadusi ja huve, tunnistades, et kõigile sobiva lahenduse mudel ei ole ei tõhus ega kestlik. Komitee kutsub seepärast üles töötama merenduse poliitikameetmeid välja tihedas koostöös kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning kodanikega, tuginedes mitmetasandilise valitsemise, aktiivse subsidiaarsuse ja partnerluse põhimõtetele ning võimaldades kohandatud, kontekstipõhiseid lähenemisviise, milles arvestatakse kohalikke iseärasusi, ning edendama heade tavade vahetamist ja koostööd merendussektorites;

12. rõhutab, et oluline on tagada, et ookeanide majandamist toetaks tugev poliitiline sidusus ja õiguslikult siduvad eesmärgid, mida jälgitakse ja vajaduse korral jõustatakse teatavate ajavahemike järel. See sisaldab merestrateegia raamdirektiivi ja mereala ruumilise planeerimise eesmärkide vahelise seose tugevdamist;

13. tuletab meelde 2024. aasta juunis toimunud ELi vee- ja merepoliitika eest vastutavate juhtide kohtumise järeldusi, milles kutsuti üles võtma lisameetmeid, et tagada mereökosüsteemide hea keskkonnaseisund ning eelkõige see, et merestrateegia raamdirektiivist kujuneks Euroopa mereõigus ([4]);

([3]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa piirkondade kriisikindlaks muutmine: kohaliku ja piirkondliku majandusliku vastupanuvõime tugevdamine ühtse turu strateegilises arengus“ (ELT C, C/2024/7061, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) Informal Meeting of EU Marine and Water Directors – Final conclusions, 13. ja 14. juuni 2024.

14. kutsub üles looma volinike kolleegiumi raames ookeanipakti rakendamisega tegeleva projektirühma, mida juhib kalandus- ja ookeaniküsimuste volinik. Eesmärk on tagada, et rakendamisel järgitaks terviklikku lähenemisviisi;

Väikese mõjuga sinine majandus

15. rõhutab vajadust toetada merendustegevust, mida on mõjutanud kolmekordne keskkonnakriis või seda tugevdavad õiglasel üleminekul vähese mõjuga sinisele majandusele, milles austatakse Maa taluvuspiire ja meie ookeanide keskkonna taluvusvõimet;

16. rõhutab mereala ruumilise planeerimise tähtsust keskkonna-, kliima- ja valdkondliku poliitika ning sotsiaal-majandusliku heaolu sidususe tagamisel. Komitee tunnistab, et ELi vetes on probleem nn ruumilise kitsikusega, ning rõhutab, et kooseksisteerimine võib olla strateegiline vahend, millega toetada ELi ja rahvusvaheliste elurikkuse eesmärkide saavutamist ning toetada samal ajal kohalikke kogukondi. Komitee rõhutab, et mereala ruumilise planeerimise raames tuleb uurida, kas on võimalik samas kohas toota avamere taastuvenergiat ja tegeleda väikese mõjuga kalapüügi või vähetroofse vesiviljelusega;

17. tuletab meelde, et meretuuleenergia kasutuselevõtul on Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimisel ning Euroopa konkurentsivõime ja energiavarustuskindluse tagamisel keskne roll. Komitee kutsub üles arendama piiriüleseid avamereenergia hankeid, et piirata kasutuskonflikte ja ratsionaliseerida energiataristut. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peavad töötama välja asjakohased energiastrateegiad;

18. kutsub komisjoni üles kaitsma Euroopa avamereenergia tööstust ebaausa konkurentsi eest. Selleks tuleb kehtestada miinimumhinnad ja nõude tagada, et valdav osa väärtusahelast jääb Euroopasse. Selleks on samuti oluline kehtestada avamereenergia hangetes uued kriteeriumid, sealhulgas kohustuslikud hinnavälised kriteeriumid elurikkuse, sotsiaalsete aspektide ja ringluse kohta, ning siduda need projektid naabruses elluviidavate elurikkuse taastamise programmidega;

19. tunnistab, et eri tegevused võivad olla koostoimelised või vastandlikud olenevalt nende olemusest ning kohast ruumis ja ajas. Komitee on seisukohal, et ookeanipakt peaks aitama kaasa kohalikul tasandil ruumilise planeerimise võimaldamisele, et tagada merendustegevuses võimalikult suur koostoime ning kompromisside vähendamine ja/või haldamine. Komitee rõhutab, et merekaitsealasid ei saa käsitada tegevusena, mille puhul on võimalik teha kompromisse;

Toit

20. tunnistab, et kalavarude maht on piiratud ja tihedalt seotud mereökosüsteemide üldise kvaliteediga. Komitee juhib tähelepanu sellele, et ELi pikaajaline toidualane sõltumatus on endiselt liidu peamine strateegilines eesmärk ja seda on võimalik saavutada üksnes mereökosüsteemide säästva majandamisega. Komitee tunnistab ookeanide ja merendusvaldkonna spetsialistide traditsiooniliste teadmiste rolli kalandusest ja vesiviljelusest saadava väärtusliku toidu tootmisel, nagu on tunnistatud teatises „Põllumajanduse ja toidu visioon“ ([5]). Komitee rõhutab põllumajanduspoliitika mõju mereökosüsteemide tervisele ning toitainete äravoolust ja eutrofeerumisest põhjustatud probleeme nii liidu keskkonnaeesmärkide saavutamisele kui ka kalandussektorile;

21. on seisukohal, et säästvalt majandatavad kalavarud on äärmiselt olulised, et säilitada kasumlikku kalatööstust, mis suudab tagada töökohad kalandussektoris ja sellest sõltuvas kohalikus tarneahelas. Komitee arvates toob see kalandussektori väikesemahuline segment kohalikele kogukondadele suurimat kasu ja selles kasutatakse keskkonnahoid-likumaid tavasid ning seda tuleks toetada, et säilitada nende tegevuse pikaajaline vastupanuvõime. Komitee tunnistab, et kalapüük on paljude rannikukogukondade kultuuri ja majanduse oluline osa. Ta rõhutab, et on vaja taastada ülepüütud, ammendunud ja taastuvad kalavarud, soodustades jõupingutusi selle nimel, et ookeanide elusressursse ei ohustataks enam ülepüügiga ning võttes seejuures arvesse kolmandate riikide kalalaevastike praktiseeritava ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi mõju, et toetada rannapüügiga tegelevate kalurite pikaajalist vastupanuvõimet. Komitee arvates tuleb tegeleda ka invasiivsete võõrliikide leviku mõjuga;

22. rõhutab vajadust muuta ELis tarbimisharjumusi, et sõltuda vähem imporditud toodetest ja toetuda rohkem kohalikule tootmisele. Komitee juhib tähelepanu sellele, et kohalikul ja piirkondlikul arengul on suur potentsiaal suurendada lühikeste tarneahelatega kohalikku päritolu toodete tarbimist. Komitee rõhutab, et tööstuslikul vesiviljelusel võib olla kahjulik mõju meie ja kolmandate riikide ressurssidele, kui see tingib ülepüügi kalajahu tootmiseks. Komitee toonitab vajadust püüelda vähese mõjuga vesiviljeluse, eelkõige vetikate ja karpide kui veekeskkonnast saadud valgu tootmise kõige kestlikumate alternatiivide poole, arvestades kalavarude vähenemist ja vajadust neid kaitsta;

([5]) COM(2025) 75 final.

23. tuletab meelde, et äärepoolseimates piirkondades, mis hõlmavad kokku üle poole ELi majandusvööndite kogupindalast, ei ole mere bioloogilisi ressursse veel kaardistatud. Nende tõhus ja säästev majandamine, mille eesmärk on tuua majanduslikku, sotsiaalset ja tööhõivealast kasu ning parandada toidu kättesaadavust, ei oleks kasulik mitte ainult asjaomastele piirkondadele, vaid ka ELile tervikuna;

24. tunnistab vähetroofse vesiviljeluse arendamise võimalikku rolli toiduga kindlustatuse tagamisel ja töökohtade loomisel, muu hulgas maapiirkondades, ning vajadust edendada säästva vesiviljeluse arengut;

25. juhib tähelepanu sellele, et EL on maailma suurim mereandide turg, ning tunnistab ELi suurt vastutust loodusvarade säästva majandamise eest. Samas leiab komitee, et on väga oluline kaitsta Euroopa kalalaevastikku ja kalandussektorit ebaausa üleilmse konkurentsi eest ja tagada võrdsed tingimused imporditud mereandidega, eelkõige sellistega, mis pärinevad ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist või on püütud, kasutades keskkonnale kahjulikke meetodeid;

Turism

26. hindab kestliku turismi rolli rannikualadel ja selle tähtsust rannikukogukondade õitsengu tagamisel. Komitee tunnistab ohtu, mida kujutab endast tasakaalustamata turism tundlikel aladel, kus on haprad ökosüsteemid. Komitee on seisukohal, et ookeanipakt peaks aitama kindlaks määrata vahendeid ja mehhanisme, et minimeerida ülekasutamisest ning keskkonna ja kultuuripärandi seisundi halvenemisest tulenevat ohtu, mida põhjustab kontrollimatu ja reguleerimata, geograafiliselt ja ajaliselt koondunud turistide sissevool;

27. rõhutab vajadust puhta ookeani järele, et tagada rannikuturismi pikaajaline atraktiivsus loodus- ja kultuuriressursside säästva kasutamise kaudu, ning seda, et merekaitsealadega kaasneb mitmekülgne kasu kohaliku turismitegevuse jaoks;

28. toonitab, et Euroopa Liidu eesmärgist, et 30 % merepiirkondadest oleks kaitse all ja iga piirkonna kohta 10 % range kaitse all, ollakse veel kaugel. Komitee märgib, et rohkem kui 80 %-l ELi merekaitsealadest reguleeritakse merendustegevust vaid minimaalselt;

29. kutsub üles keelustama kõigil merekaitsealadel hävitava kalapüügi, nagu näiteks kalapüügi põhjatraaliga. Komitee rõhutab, et tööstuslik pelaagiline traalimine avaldab mõnes piirkonnas kahjulikku mõju iseäranis rannapüügile ja kohalikele kogukondadele;

Kestlik ja ringmajandus

30. rõhutab, et piirkondadel on mitmekesine potentsiaal, mis sõltub suurel määral nende füüsilistest ja geograafilistest omadustest. Komitee rõhutab avamere tuuleparkide arendamise, tõusu-mõõnaenergia ja ookeani soojusenergia muundamise potentsiaali säästva energia tootmisel;

31. tuletab meelde, et meretuuleenergia kasutuselevõtul on Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimisel ning Euroopa konkurentsivõime ja energiavarustuskindluse tagamisel keskne roll. Komitee juhib tähelepanu sellele, et ELi avamere taastuvenergia strateegias pakutakse välja konkreetsed võimalused sektori pikaajalise kestliku arengu toetamiseks ning rõhutatakse vajadust investeerida jätkuvalt võrgu- ja võrkudevahelise ühenduse taristusse, mis on oluline avamere taastuvenergia arendamise lihtsustamiseks;

32. kutsub kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi üles töötama välja asjakohased energiastrateegiad ning keskendma neis piiriüleste hangete toetamisele ja energiataristu kasutamise ratsionaliseerimisele;

33. on seisukohal, et ookeanipaktis tuleks nõuda teaduspõhist ja ettevaatusprintsiibil põhinevat lähenemisviisi süvamerekaevandamisele, et vältida võimalikku pöördumatut mõju mereökosüsteemidele ja elurikkusele. Seejuures tuleb võtta arvesse ka tõenäolisi kompromisse muu majandustegevusega, nagu kalandus, vesiviljelus ja turism. Sellega seoses rõhutab komitee samuti, et oluline on suurendada üldsuse teadlikkust avamere tuuleparkide integreerimisest ja nende olulisest rollist energiasüsteemi ümberkujundamisel;

34. rõhutab vajadust võidelda merekeskkonna reostusega selle kõigis vormides, sealhulgas keemilise ja plastireostusega, kasutades allikast-merre-lähenemisviisi;

35. kutsub ELi üles võtma endale juhtiva rolli, et tagada ambitsioonika ülemaailmse plastilepingu vastuvõtmine, mis käsitleks plastide kogu olelusringi, sealhulgas ühekordselt kasutatavat plasti, mikroplasti ja kalapüügivahendeid, samuti ohtlikke keemilisi lisandeid ning plasti tootmisele ja vähendamisele keskenduvaid eelneva etapi meetmeid;

Meretransport

36. tunnistab, et ELil on keskne roll rahvusvahelise liidrina olukorras, kus valdavat osa meretranspordist reguleerib Rahvusvaheline Mereorganisatsioon;

37. rõhutab laevaehitustööstuse tähtsust paljude rannikupiirkondade jaoks ja Euroopa laevaehitustööstuse tähtsust Euroopa strateegilise autonoomia jaoks. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles toetama innovatsiooni ja kestlikkust laevaehituses;

38. juhib tähelepanu sellele, et kaldaäärse jäätmekäitlusprotsessi reguleeritakse ELi transpordialase õigustiku ([6]) sätete abil, millega tagatakse sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste kättesaadavus ning neile jäätmete üleandmine. Komitee rõhutab, et tegeleda tuleb ka laevandusest tuleneva õhusaastega nii merel kui ka sadamates;

39. juhib tähelepanu sellele, et oluline on võtta vastu komitee esitatud soovitused ([7]), eelkõige seoses vajadusega luua stiimuleid jäätmete toimetamiseks laevadelt sadamatesse, sealhulgas ühtse tasu kehtestamisega;

40. rõhutab rahvusvahelise meretranspordi tähtsust Euroopa sadamalinnade ja -piirkondade jaoks ning juhib tähelepanu komitee arvamusele ([8]), milles soovitati „transpordi, meremajanduse ning merekeskkonna ja vees asuvate elupaikadega seotud ELi meetmete juures arvesse võtta ELi sadamate ja sadamalinnade arenguväljakutseid“. Komitee peab tervitatavaks ELi sadamate strateegia vastuvõtmist 2026. aastal ja kutsub üles käsitlema selles strateegias vajadust vähendada laevanduse süsinikuheidet, kohandada sadamataristut kliimamuutustega ja tagada ELi sadamate üleminek mudelile, mis vastab Maa taluvuspiiridele. Komitee tuletab meelde, et energia on selle sektori jaoks suur kuluallikas. Taastuvatele ja vähese CO_2 heitega energiaallikatele ülemineku väljakutsete hulka kuuluvad rahastamine ja laevastiku võimsuse ülempiirid, kuna uued tehnoloogiad kaaluvad rohkem kui tavapärased diiselmootorid;

Keskkonna, mere- ja rannikuökosüsteemide ning elurikkuse kaitse ja taastamine

41. tunnistab, et ökosüsteemi säilitamine, merekeskkonna elurikkuse kaitse ning merega seotud sotsiaal-majanduslik tegevus ja toidutootmine on omavahel tihedalt seotud. Komitee rõhutab ookeani rolli kliimamuutustevastases võitluses. Ta tunnistab mereökosüsteemide, sealhulgas märgalade ja korallrahude rolli looduslike puhvritena tormi ja rannikuerosiooni vastu ning rõhutab nende rolli taristu, elude ja elatusvahendite kaitsmisel ekstreemsete ilmastikunähtuste ja aeglaselt kujunevate nähtuste eest;

42. on seisukohal, et meretranspordist tuleneva õhusaaste vähendamiseks tuleb tasakaalustatud meetmeid kasutades võtta arvesse ka asjaolu, et teatavad piirkonnad sõltuvad oma põhivajaduste rahuldamisel täielikult meretranspordist;

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/883, 17. aprill 2019, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajäätmete üleandmiseks ja muudetakse direktiivi 2010/65/EL ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/59/EÜ (ELT L 151, 7.6.2019, lk 116, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused merekeskkonna kaitsel“ (ELT C 300, 27.7.2021, lk 36).

([8]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Sadamalinnade ja -piirkondade taaselustamine“ (ELT C 207, 30.6.2017, lk 25).

43. juhib tähelepanu mereökosüsteemide kaitset ja taastamist käsitlevate ELi õigusnormide ja õigustiku ulatusele ning vajadusele saavutada ookeanide hea keskkonnaseisund ([9]). Selleks on vaja tasakaalustatud teadus- ja ökosüsteemipõhist lähenemisviisi inimtegevuse juhtimisele merel ning kaitsealuste mere- ja rannikualade laiendamist, mida takistab puudulik rakendamine ([10]);

44. kinnitab taas oma muret selle pärast, et 2020. aastaks ei saavutatud ELi merekeskkonna head keskkonnaseisundit, seda muret väljendati ka komitee 2021. aasta arvamuses ([11]);

45. juhib tähelepanu sellele, et ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärk on kaitsta vähemalt 30 % ELi meredest, kusjuures 10 % tuleb võtta range kaitse alla, ning taastada mereökosüsteemid, vähendades reostust, ülepüüki ja elupaikade hävitamist. Komitee juhib tähelepanu sellele, et looduse taastamise määruses on sätestatud õiguslikult siduvad eesmärgid, et taastada 2030. aastaks vähemalt 20 % kahjustunud mereökosüsteemidest, suurendades elurikkust, süsiniku sidumist ja vastupanuvõimet kliimamuutustele (vt ka ühise kalanduspoliitika eesmärgid ja uue Euroopa Komisjoni peamised eesmärgid toiduga kindlustatuse valdkonnas – „Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjoni koosseisule 2024–2029“);

46. juhib tähelepanu komitee 2021. aasta arvamusele „Kestlik sinine majandus ja vesiviljelus“ ([12]), milles seatakse prioriteediks ookeanide ja merede kestlik majandamine ning kutsutakse üles rakendama sinist majandust, järgides ökoloogilisi piire vastavalt Maa taluvuspiiride kontseptsioonile. Samuti rõhutab komitee, et merede kooskõlaline majanduslik kasutamine, austades mereelupaiku, on avaliku ja erasektori investeeringute puhul suunanäitaja;

47. kinnitab veel kord, et vastutustundlikul tootmisel, vähendatud tarbimisel, korduskasutamisel, parandamisel ja ringlussevõtul põhinev tõeline ringmajandus on oluline, et luua tingimused elurikkuse edukaks taastamiseks ja keskkonnaseisundi halvenemise tagasipööramiseks;

48. rõhutab ka, et oluline on ennetada reostust ja ohtlike kemikaalide leket, et vältida nende koostoimet teiste keskkonnaalaste stressiteguritega, millel võib olla pikaajaline ja ulatuslik mõju maismaa- ja merekeskkonnale, nagu on osutatud komitee arvamuses „Vastupanuvõimelise veemajanduse suunas, et võidelda kliimakriisiga ELi sinise kokkuleppe raames“ ([13]). Komitee rõhutab vajadust toetada tulevast ookeanipakti muu edaspidise poliitilise arenguga, nagu REACHi direktiiv läbivaatamine, et võtta arvesse uudseid ohte, nagu nn igaveste kemikaalide reostus;

Ennetamine, valmisolek ja kliimamuutustega kohanemine

49. tunnistab, et kuigi kliimamuutuste halvimat võimalikku stsenaariumit saab veel vältida, tunnetavad kohalikud kogukonnad juba toimunud kliimamuutuste mõju, eriti rannikualadel. Komitee juhib tähelepanu kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on esmased reageerijad üha sagedamini esinevate kliimamuutustest tingitud ekstreemsete ilmastikunähtuste korral. Lisaks tuleks välja töötada kohanemisstrateegiad, et tulla toime kliimamuutuste mõjuga ookeanidele, nagu näiteks merevee taseme tõus, hapestumine ning ookeanide reostumine plasti, toitainete ja kemikaalidega;

([9]) Näiteks merestrateegia raamdirektiiv (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/56/EÜ, 17. juuni 2008, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19) ja selle läbivaatamine, veepoliitika raamdirektiiv (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, 23. oktoober 2000, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1)), Euroopa roheline kokkulepe, ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 (2020) ning ELi looduse taastamise määrus (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1991, 24. juuni 2024, mis käsitleb looduse taastamist ja millega muudetakse määrust (EL) 2022/869 (ELT L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj)), mis sisaldab konkreetset ookeane puudutavat eesmärki, milleks on taastada 2030. aastaks 20 % merealadest, nullsaaste tegevuskava (2021).

([10]) Euroopa Kontrollikoda, „Eriaruanne 26/2020: Merekeskkond: ELi kaitse on laialdane, kuid mitte põhjalik“.

([11]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused merekeskkonna kaitsel“ (ELT C 300, 27.7.2021, lk 36).

([12]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kestlik sinine majandus ja vesiviljelus“ (ELT C 97, 28.2.2022, lk 36).

([13]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus – „Vastupanuvõimelise veemajanduse suunas, et võidelda kliimakriisiga ELi sinise kokkuleppe raames“ (omaalgatuslik arvamus) (ELT C, C/2024/5367, 17.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj).

50. juhib tähelepanu komitee poolt Euroopa Komisjonile esitatud ettepanekule teha tööd oma poliitikavahendite vastupanuvõime mõõtme tugevdamiseks, et suurendada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste katastroofidele reageerimise suutlikkust ning nende majanduslikku vastupanuvõimet ja pikaajalist majanduskasvu kogu ELis;

51. on seisukohal, et pakt peaks hõlmama selliste kliimamuutustega kohanemist puudutavate kohalike kavade, sealhulgas asjakohaste katastroofidele reageerimise kavade koostamist rannikualadel. Kavad võimaldavad kohalikke iseärasusi arvesse võttes ennetada tulemuslikult ootamatuid kriise, olla nendeks valmis ja neile reageerida, eelkõige seoses ekstreemsete ilmastikunähtuste ja aeglaselt kujunevate protsessidega;

52. rõhutab vajadust tugevdada kohalikel tarneahelatel põhinevaid toidusüsteeme, et tagada pikaajaline vastupanuvõime ja tugev ühiskond;

53. on seisukohal, et ookeanipakt peab tagama õiglase ja ausa ülemineku, mis toetab äärepoolseimate piirkondade, saarte ja rannikualade kogukondi, tagades nende sotsiaal-majandusliku kestlikkuse, töökohtade kaitse, sotsiaalse heaolu ja aktiivse osalemise nende elatusvahendeid mõjutava poliitika kujundamisel ning järgides põhimõtet, mis puudutab äärepoolseimate piirkondade, saarte ja rannikualade kogukondade paigalejäämise õigust, tõhustades juurdepääsu avalikele teenustele, eluasemele, ühenduvusele, transpordile, haridusele ja töökohtadele ning parandades nende kvaliteeti;

Piirkondlikud erivajadused ja -nõuded

54. tuletab meelde, et äärepoolseimad ja saarepiirkonnad on eriti suurel määral sõltuvad ookeanidest, et tagada oma ühenduvus, varustatus ja majandustegevuse areng. Neil on erivajadused ja nad vajavad ajutisi meetmeid, millega tagada kodanike elu ja elatusvahendite tarbeks elujõuline logistika, sealhulgas seoses nende sõltuvusega õhu- ja meretranspordist, et tagada nende ühendatus ja varustamine;

Rahvusvaheline ookeanide majandamine

55. tunnistab seda, et väga olulised on üleilmsel ([14]) ja ELi ([15]) tasandil loodud juhtimisstruktuurid, mis võimaldavad majandada ookeane ja kasutada nende ressursse säästvalt;

56. juhib tähelepanu sellele, et äärepoolseimad piirkonnad on Euroopa Liidu jaoks suure geostrateegilise väärtusega, sest nende asukoht on ainulaadne, nad on piiriülese iseloomuga ja jagunevad üle maailma ookeanide, samuti on nende vetes tagatud vaba liikumine, mida ei piira julgeolekuohud;

57. leiab, et arvestades äärepoolseimate piirkondade majandusvööndite suurt ulatust, millel on oluline osa selles, et ELil on maailma suurim majandusvöönd, tuleks kõnealustele piirkondadele omistada suurem tähtsus ja eraldada operatiivsed vahendid tagamaks, et nad saaksid ELis võtta endale tõelise juhtrolli ookeanide integreeritud majandamisel;

58. tuletab meelde komitee arvamust „Püsiva ja tõhusa piiriülese koostöö edendamine naabritega“ ([16]), milles komitee rõhutas „vajadust paremini struktureeritud piiriülese ülemerekoostöö järele“;

59. on seisukohal, et EL võib olla eeskujuks ja innustada teisi piirkondi järgima sarnaseid lähenemisviise. Komitee rõhutab, et pakt peaks aitama samal ajal tõhustada tulemuslikku sisejuhtimist ja algatada osaluspõhist koostööd väljaspool liitu asuvate piiriüleste piirkondadega, tuginedes ELi mitmetasandilise valitsemise põhimõttele, mis tagab kohaliku ja piirkondliku tasandi tiheda kaasamise poliitika kujundamisse ja rakendamisse, ning tugevdab seda. Komitee teeb ettepaneku kasutada ELi ookeanidiplomaatiat, et aidata kaasa ookeaniressursside säästvale kasutamisele kogu maailmas;

([14]) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioon.

([15]) „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika“, merestrateegia raamdirektiiv, „Ühisteatis ELi ookeanide majandamise tegevuskava kohta“, „EU biodiversity strategy 2030“ (ELi elurikkuse strateegia aastani 2030).

([16]) Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Püsiva ja tõhusa piiriülese koostöö edendamine naabritega“ (ELT C, C/2024/1038, 9.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

Inimkapital, teadusuuringud ja innovatsioon

60. on seisukohal, et pakt peaks aitama edendada mereuuringutesse suuremate investeeringute tegemist, et kõrvaldada teadmistes esinevad lüngad, eelkõige elurikkuse, ökosüsteemi teenuste ja kliimamõju ning veealuse kultuuripärandi kaitse, samuti uute tehnoloogiliste ja ärivõimaluste valdkonnas, järgides põhimõtet „ära tekita kahju“. Komitee soovitab kasutada kohalikke teadmisi ja võrgustikke, et võimaldada rannikualadel saada teadusuuringute ja innovatsiooni keskusteks. Komitee teeb ettepaneku hõlbustada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste asjakohast rolli uues ülemaailmses juhtimises, alustades Euroopa Regioonide Komitee esindatusest 2025. aasta juunis Nice's toimuval ÜRO maailmamerekonverentsil. Ta soovitab tugevdada koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega, et tegeleda ülemaailmsete ookeaniprobleemidega. Komitee nõuab poliitikameetmete sidusust, läbipaistvaid mõjuhinnanguid ja olemasolevate meetmete senisest tõhusamat rakendamist. Tuleks tugevdada olemasolevate vahendite ja meetmete rakendamist ning tõhustada ELi rolli seadusandliku liidrina kõnealustes valdkondades. Komitee toetab rannikualade integreeritud majandamist, valdkondadevahelist koostööd ning dialoogiplatvorme teadlaste, poliitikakujundajate, tööstuse ja kodaniku-ühiskonna jaoks. Ta rõhutab, kui oluline on kestlik sinine majandus rannikukogukondade jaoks ning ELi poliitika ja eelarve vastavusse viimine kestlikkuse eesmärkidega. Lisaks sellele tuleb edendada teaduslike andmete kogumist ja vahetamist poliitiliste otsuste tegemiseks, tugevdada teadusuuringute ja innovatsiooni rolli otsuste tegemise toetamisel ning tugevdada teaduspõhiseid teadmisi ja suutlikkuse suurendamist ookeanide majandamiseks. Peale selle on vaja käsitleda vajadust ookeanide seiretaristu järele, suurendada ookeanide ja rannikualade suutlikkust ning viia läbi merekeskkonna seisundi, sealhulgas sotsiaalmajanduslike aspektide terviklik integreeritud hindamine;

61. kutsub merepiirkondi üles kaaluma nn siniste aruka spetsialiseerumise strateegiate väljatöötamist, et täiendada olemasolevaid piirkondlikke aruka spetsialiseerumise strateegiaid (S3);

62. rõhutab, et ELi sisemise juhtimise tõhususe parandamine nõuab terviklikku lähenemisviisi merenduspoliitikale, millesse oleksid kaasatud kõik merenduse juhtimisele spetsialiseerunud riikide- ja ametiasutused. Lisaks sellele toonitab komitee vajadust edendada koordineerimist asjaomaste osalejate vahel, hõlbustades seeläbi teadmushaldust;

63. väljendab heameelt Euroopa Parlamendi vastu võetud seadusandliku ettepaneku üle, milles käsitletakse „säästvaid laevakütuseid“, eelkõige ookeanifondi loomist, et parandada laevade energiatõhusust ja toetada investeeringuid, mille eesmärk on aidata vähendada meretranspordi süsinikuheidet, ning juhib tähelepanu Euroopa Regioonide Komitee 2024. aasta arvamusele teemal „Ühine kalanduspoliitika kohapeal: kestlike ja vastupanuvõimeliste rannikukogukondade suunas ELis“, milles toonitati vajadust toetada õiglast üleminekut vähese mõjuga kalandusele. Komitee rõhutab vajadust õiglase ülemineku järele kogu merendusalases majandustegevuses, et tagada selle pikaajaline vastupanuvõime ja konkurentsivõime. Ta väljendab heameelt 2024. aasta novembris vastu võetud ettepaneku üle „Fuel EU Maritime – Sustainable maritime fuels“ (algatus „FuelEU Maritime“ – säästvad laevakütused). Komitee rõhutab, et kalalaevastikus taastuvate energiaallikate kasutusele võtmine eeldab olemasolevate tõkete ületamist sidusrühmade vahelise koordineerimise ja koostöö kaudu, lünkade täitmist teadmiste ja tehnoloogia vallas teadusuuringute ja innovatsiooni abil, energiasüsteemi ümberkujundamiseks vajalike oskuste ja tööjõudu arendamist ning ettevõtluskeskkonda parandamist, sealhulgas rahastamisele juurdepääsu lihtsustamist;

64. toetab ideed, et ookeanipakt peaks olema esimene samm ookeanide jaoks sidusa seadusandliku ja muu kui seadusandliku raamistiku väljatöötamisel. Sellele peaks järgnema ookeaniseadus ning olemasolevate õigusaktide, näiteks merestrateegia raamdirektiivi ja mereala ruumilise planeerimise direktiivi kooskõlastatud läbivaatamine.

Brüssel, 3. aprill 2025

Euroopa Regioonide Komitee
president
Kata TÜTTŐ